

درس ۲: جهان ممکنات

درسی‌نامه

مقدمه

در درس قبل با مفاهیم وجود و ماهیت آشنا شدیم و دانستیم که برای اذعان به وجود یک ماهیت، محمول وجود را بر آن حمل می‌کنیم. نسبتی که محمول وجود با هر ماهیتی دارد، دارای انواعی است که در این درس به آن می‌پردازیم و سپس طبق آن اقسام وجودی را توضیح خواهیم داد.

مفاهیم سه‌گانه (ضروری، ممکن و ممتنع)

۱) به این قضیه دقت کنید: «مثلث سه ضلعی است»

آیا نسبت محمول در این قضیه به گونه‌ای است که بتوانیم آن را در نظر نگیریم؟

مثلاً می‌توانیم بگوییم: «مثلث چهارضلعی است»؟ آیا امکان دارد شکلی که سه ضلعی نیست، یک مثلث باشد؟

پاسخ تمامی سؤالات ذکر شده «خیر» است؛ چرا که مفهوم «سه ضلعی» با مفهوم مثلث گره خورده و قابل جدایی و انفکاک از آن نیست. به این‌گونه رابطه محمول با موضوع، رابطه «ضروری» یا «وجوبی» گفته می‌شود.

۲) به این قضیه دقت کنید: «کره زمین پرجمعیت است»

آیا نسبت محمول در این قضیه به گونه‌ای است که بتوانیم آن را در نظر نگیریم؟

مثلاً می‌توانیم بگوییم «کره زمین کم جمعیت است»؟ نمی‌توان یک کره زمین خالی از سکنه را تصور کرد؟

پاسخ تمامی سؤالات ذکر شده «بله» است؛ چرا که این‌گونه نیست که مفهوم «پرجمعیت» صفتی باشد که با کره زمین گره خورده است و همواره می‌توان کره زمینی را خالی از سکنه تصور نمود. به این‌گونه رابطه محمول با موضوع رابطه «امکانی» گفته می‌شود.

۳) به این قضیه دقت کنید: «عدد دو فرد است»

این دفعه باید سؤالات را به طریق دیگری بپرسیم: آیا نسبت محمول در این قضیه به گونه‌ای است که بتوانیم آن را درست بدانیم؟ آیا واقعاً عدد دو فرد است؟ آیا می‌توان عدد دو را به طریقی عدد فردی محسوب نمود؟

پاسخ تمامی سؤالات ذکر شده «خیر» است؛ مفهوم «فرد» هیچ‌گونه سنخیتی با عدد دو ندارد و حمل آن بر این عدد، همواره حملی نادرست و کذب است. به این‌گونه رابطه محمول با موضوع، رابطه «امتناعی» گفته می‌شود؛ یعنی موضوع همواره از پذیرش محمول امتناع می‌کند.

واجب‌الوجود، ممکن‌الوجود و ممتنع‌الوجود

قضایایی که در بحث قبل مورد بررسی قرار گرفتند، محمول‌های متفاوتی داشتند. حال می‌خواهیم قضایایی با محمول وجود را بیان کنیم تا رابطه هر موضوع با محمول وجود را بسنجیم.

۱) به این قضیه دقت کنید: «خدا وجود دارد.»

رابطه محمول در این قضیه با موضوع، رابطه «ضروری» است. فلاسفه به ماهیتی که با وجود نسبت ضروری دارد «واجب‌الوجود» می‌گویند.

۲) به این قضیه دقت کنید: «سیمرغ وجود دارد.»

رابطه محمول در این قضیه با موضوع، رابطه «امکانی» است؛ چرا که می‌توان صفت وجود را جدای از سیمرغ در نظر گرفت؛ البته اجازه منع آن را نداریم چرا که امکان وجود یافتن آن هست هر چند که بعید به نظر برسد. به این‌گونه ماهیات در فلسفه «ممکن‌الوجود» گفته می‌شود.

۳) به این قضیه دقت کنید: «شریک خدا وجود دارد.»

رابطه محمول در این قضیه با موضوع، رابطه «امتناعی» است؛ زیرا همواره ماهیت شریک خدا از وجود یافتن امتناع می‌کند و چنین ماهیتی اصلاً نمی‌تواند روزی به وجود بیاید. به این‌گونه ماهیات در فلسفه «ممتنع‌الوجود» گفته می‌شود.

وضعیت موجودات جهان

این‌سینا می‌گوید تمام اشیاء و موجودات پیرامون ما، ذاتاً و ماهیتاً نسبت به وجود رابطه امکانی دارند؛ بنابراین ذات موجودات جهان این‌گونه نبوده که حتماً باید وجود می‌داشتند. البته به‌گونه‌ای هم نبوده که حتماً باید معدوم می‌بودند؛ این اشیاء می‌توانستند باشند یا نباشند و به عبارت دیگر نسبت به وجود و عدم هیچ‌گونه ترجیحی ندارند، یعنی این اشیاء ممکن‌الوجودند.

بالات و بالغير

آيا از خود پرسیده‌اید که ماهیات ممکن‌الوجود مانند انسان اگر نسبت به وجود و عدم هیچ اقتضایی ندارند، پس چگونه الان تعداد زیادی از آنها وجود دارد؟

پاسخ ابن‌سینا

ابن‌سینا می‌گوید درست است که ماهیتی که ممکن‌الوجود است خودبه‌خود امکان وجود ندارد؛ پاسخ سوال این است که موجود دیگری این ممکن‌الوجود را به درجه وجود رسانیده است. به اعتقاد ابن‌سینا موجودات جهان، «واجب‌الوجود بالغير» هستند و چیزی که آنها را به وجود رسانیده، ذاتی است که وجود برای آن ضرورت دارد و این ضرورت از ناحیه خود وی است. ابن‌سینا این موجود را «واجب‌الوجود بالذات» معرفی می‌کند.

بنابراین ابن‌سینا از دو نوع واجب نام می‌برد:

① واجب‌الوجود بالذات = خدا

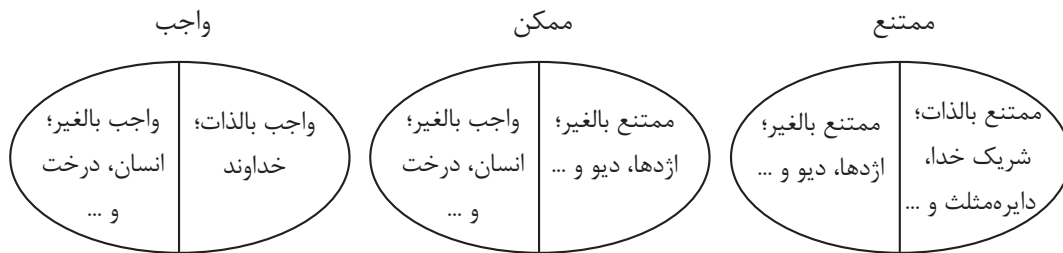
② واجب‌الوجود بالغير = موجودات جهان

پس موجودات جهان برحسب ذات خود ممکن‌الوجودند؛ اما از این حیث که اکنون موجودند، واجب‌الوجود بالغيرند؛ یعنی از واجب‌الوجود بالذات نشأت گرفته‌اند.

حال می‌خواهیم چند حالت دیگر را هم به شما توضیح دهیم:

① ممتنع‌الوجود بالغير = یک ماهیت ممکن‌الوجود نه اقتضای وجود دارد و نه اقتضای عدم؛ بنابراین تا زمانی که عامل آن حاضر نباشد به درجه وجود نمی‌رسد؛ اصطلاحاً به چنین ممکن‌الوجودی که عامل و علت آن حاضر نباشد «ممتنع‌الوجود بالغير» می‌گویند. (مانند اژدها، دیو سه سر و ...)

② ممکن‌الوجود بالغير = اساساً چنین ماهیتی وجود ندارد. همان‌طور که گفتیم از وجود علت، وجود معلول و از عدم علت، عدم معلول حاصل می‌شود؛ در حالی که حالت امکانی بین وجود و عدم هیچ ربطی به علت و عامل خارجی ندارد و این امکان تنها امکانی ذاتی است.

تأثیر ابن‌سینا

- استدلال ابن‌سینا در اثبات «واجب‌الوجود» برهانی قوی بر اثبات خدا است.
- وی این برهان را برهان «صدیقین» خوانده و فلاسفه بعد از او نام برهان «وجوب و امکان» را بر آن نهاده‌اند.
- در اروپا، توماس آکوئیناس و در بین فلاسفه مسلمان، بهمنیار، خواجه نصیرالدین طوسی، میرداماد و شیخ بهایی از این برهان استفاده کرده‌اند.
- ملاصدرا و صدرائیان، این برهان را ارتقا بخشیدند و متناسب با دستگاه فلسفی ملاصدرا آن را بیان نمودند.

امکان فقری با استدلال ملاصدرا

ابن‌سینا در استدلال خود ماهیات را مورد توجه قرار داده بود، اما ملاصدرا به واقعیات اشاره و این‌گونه استدلال می‌کند:

- ① واقعیاتی که در جهان وجود دارند همگی عین نیاز هستند.
  - ② فقر و نیاز موجودات باید از طریق منبعی که خود غنای ذاتی دارد برطرف شود.
  - ③ تنها ذاتی که غنی بالذات است خداوند است و همه موجودات به او وابسته‌اند.
- پس با توجه به برهان ملاصدرا باید به نکات زیر توجه داشته باشیم:
- ❖ وی وجود را دو گونه می‌داند: ① وجود بی‌نیاز و غیروابسته ② وجودهای نیازمند و وابسته
  - ❖ وی از وابستگی و فقر وجودی به «امکان فقری» تعبیر می‌کند تا آن را از «امکان ماهوی» - که ابن‌سینا بیان کرد - جدا کند.
  - ❖ جهان کاملاً نیازمند به خدا است و هیچ استقلالی ندارد.
  - ❖ اگر خدا توجه خود را از موجودات بازگیرد تماماً نابود می‌شوند.

- ابیات زیر به نظریه امکان فقری و نیازمندی موجودات به خداوند اشاره دارند:

به هر جا دانه‌ای در باغ و راغی است
 درون مغز او روشن چراغی است
 بود نامحرمان را چشم و دل کور
 وگر نه هیچ ذره نیست بی‌نور
 بخوان تو آیه نور السموات
 که چون خورشید یابی جمله ذرات
 که تا دانی که در هر ذره خاک
 یکی نوری است تابان گشته، زان پاک

چکیده

رابطه موضوع با محمول

ضروری = از ماهیت جداپذیر نیست.
 امکانی = می‌تواند با ماهیت باشد یا نباشد
 امتناعی = هیچ‌گاه ماهیت آن را نمی‌پذیرد.

انواع ماهیات

واجب‌الوجود
 ممکن‌الوجود
 ممتنع‌الوجود

انواع موجودات عالم

واجب بالذات
 واجب بالغير

استدلال ابن سینا

- موجودات جهان ذاتاً امکان ذاتی دارند.
 - موجودات جهان به وسیله موجودی دیگر واجب شده‌اند.
 - موجودات جهان واجب‌الوجود بالغير و خداوند واجب‌الوجود بالذات است.
 - ضرورت واجب‌الوجود از ناحیه خود آن است.

استدلال ملاصدرا

- واقعیات جهان عین نیازند.
 - نیاز این واقعیات از طریق یک غنی بالذات برطرف می‌شود.
 - خداوند غنی بالذات است و همه موجودات به آن نیازمندند.
 - وجود بر دو نوع است: وجود بی‌نیاز، وجودهای نیازمند.

پیمانه ۴

(مرتبط با متن صفحه ۹)

۱. کدام پرسش با پیشرفت علم هم‌چنان ثابت باقی نمی‌ماند؟

- (۱) آیا جهان آغاز و شروعی داشته و یا همیشه بوده است؟
 (۲) جهان از نظر زمان و مکان متناهی است یا نامتناهی؟
 (۳) آیا موجودات جهان به جای اینکه باشند می‌توانستند نباشند؟
 (۴) آیا جهان از ذرات اتم تشکیل شده است یا از ذراتی دیگر؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

۲. در کدام گزینه حمل محمول بر موضوع با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) لوزی چهار ضلع و چهار زاویه دارد.
 (۲) مستطیل چهار ضلع برابر دارد.
 (۳) عدد هشت بر دو قابل قسمت است.
 (۴) عدد پنج فرد است.

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

۳. نسبت بین محمول و موضوع در کدام گزینه متفاوت از سایر گزینه‌هاست؟

- (۱) گیاه، پژمرده است. (۲) زنده، نمرده است.
 (۳) انسان، نویسنده است. (۴) کتاب، رنگ شده است.

۴. ارتباط میان موضوع و محمول در قضایای «موجود موجود نشده است»، «انسان موجود نشده است» و «موجود معدوم نشده است»،

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

به ترتیب چگونه است؟

- (۱) ممتنع - ممکن - ضروری (۲) ضروری - ممکن - ممتنع (۳) ممکن - ضروری - ممتنع (۴) ممکن - ممتنع - ضروری

۶۵. اگر محمولی بر موضوعی حمل شود و قضیه‌ای شکل گیرد که ارتباط موضوع و محمولش ممکن باشد، سپس همین محمول بر موضوعی دیگر حمل گردد، آنگاه نسبت قضیه جدید چه حکمی دارد؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) ممکن
(۲) ممکن یا ممتنع
(۳) ممکن یا ضروری
(۴) ممکن یا ضروری یا ممتنع

۶۶. رابطه وجود با «واجب‌الوجود بالذات، انسان، وجود، جهان، ممکن‌الوجود» به ترتیب چه رابطه‌ای است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) ضروری - امکانی - ضروری - امکانی - امکانی
(۲) امتناعی - امکانی - ضروری - امکانی - امکانی - ضروری
(۳) ضروری - امتناعی - امکانی - ضروری - امکانی
(۴) ضروری - امکانی - امکانی - امکانی - ضروری - ضروری

۶۷. محمول کدام قضیه برای موضوعش ضروری نیست؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) مفهوم انسان ممکن‌الوجود است.
(۲) مفهوم انسان واجب‌الوجود است.
(۳) انسان حیوان است.
(۴) انسان ناطق است.

۶۸. محمول کدام قضیه با موضوعش رابطه امکانی ندارد؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) مثلث قائم‌الزاویه است. (۲) مثلث متساوی‌الاضلاع است. (۳) مثلث متساوی‌الساقین است. (۴) مثلث سه ضلعی است.

۶۹. محمول کدام قضیه نسبت به موضوعش با دیگر گزینه‌ها متفاوت است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) شریک واجب‌الوجود معدوم است.
(۲) انسان ممکن‌الوجود است.
(۳) کره زمین ممکن‌الوجود است.
(۴) دریای حیوه معدوم است.

۷۰. در کدام گزینه نسبت وجود به عنوان محمول قضیه با موضوع‌هایش، متفاوت است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) گیاه هست. (۲) حیوان هست. (۳) خورشید هست. (۴) واجب‌الوجود هست.

۷۱. در کدام گزینه نسبت بین موضوع و محمول به درستی ذکر نشده است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) خط منحنی است: امکان
(۲) هوای جنگل سرد است: ضرورت
(۳) مثلث چهار ضلعی است: امتناع
(۴) آسمان روشن است: امکان

۷۲. کدام مطلب درباره ذات اشیاء درست نیست؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

- (۱) می‌تواند باشد یا نباشد.
(۲) با وجود رابطه‌ای امکانی دارد.
(۳) به‌گونه‌ای نیست که لزوماً هستی بر آن حمل شود.
(۴) اگر وجود نیافته است، بدین معناست که محال بوده است که باشد.

۷۳. ممکن‌الوجود بودن ذات اشیا عالم به چه معنی است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

- (۱) واقعیات موجود در عالم ضروری نیستند.
(۲) اشیا عالم ذاتاً می‌توانند باشند یا اینکه نباشند.
(۳) ذات اشیا عالم به‌گونه‌ای است که نباید باشند.
(۴) ذات اشیا عالم با وجودشان مغایرت ذاتی دارد.

۷۴. میان ماهیات با وجود، رابطه ... برقرار است و میان واقعیات و اشیاء جهان با وجود، رابطه ... برقرار است.

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

- (۱) ضرورت - ضرورت (۲) امکان - ضرورت (۳) امکان - امکان (۴) ضرورت - امکان

۷۵. در کدام گزینه رابطه موضوع و محمول قضیه یک رابطه امکانی است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

- (۱) انسان واجب‌الوجود بالغیر است.
(۲) انسان موجود، حیوان ناطق است.
(۳) انسان ممکن‌الوجود بالذات است.
(۴) انسان موجود، ممتنع‌الوجود است.

۷۶. رابطه موضوع و محمول در کدام قضیه متفاوت است؟

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

- (۱) انسان شاعر است.
(۲) انسان موجود است.
(۳) انسان ممکن‌الوجود است.
(۴) انسان واجب‌الوجود بالغیر است.

۷۷. الف موجودی است که وجود برایش ضروری است، در این صورت کدام مورد لزوماً برای الف منتفی است؟

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

- (۱) ممتنع‌الوجود بالذات بودن
(۲) ممکن‌الوجود بالذات بودن
(۳) واجب‌الوجود بالذات بودن
(۴) واجب‌الوجود بالغیر بودن

۷۸. کدام گزینه در مورد درخت موجود صحیح نیست؟

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

- (۱) ذاتاً ممکن‌الوجود است و به واسطه غیر، موجود شده است.
(۲) ذاتاً واجب‌الوجود نیست و وجوب وجود را از موجود دیگری گرفته است.
(۳) واجب‌الوجود نیست و امکان وجود خود را از موجود دیگری گرفته است.
(۴) ذاتاً ممکن‌الوجود است و اگر یک واجب‌الوجود بالذات وجود نداشت، این درخت نیز ممتنع‌الوجود می‌شد.

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۷۹. ۱۹. کدام یک به ترتیب، واجب‌الوجود بالغیر و ممکن‌الوجود هستند؟

- (۱) ذات‌اشیاء - ماهیت‌اشیاء
- (۲) ماهیت‌اشیاء - وجود‌اشیاء
- (۳) وجود‌اشیاء - اشیاء این جهان از حیث موجود بودن
- (۴) اشیاء این جهان از حیث موجود بودن - ماهیت‌اشیاء

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۸۰. ۲۰. وجود چه نسبت و ارتباطی با اشیاء موجود در جهان دارد؟

- (۱) اشیای عالم ذاتاً نسبت امتناعی با وجود داشته که از این حالت خارج شده و نسبت به وجود ضرورت یافته و موجود شده است.
- (۲) اشیایی که در حال حاضر در جهان موجودند، همگی نسبت به وجود حالت ضرورت دارند، نه امکان و نه امتناع.
- (۳) ذات‌اشیاء موجود در عالم همگی نسبت به وجود یک حالت امکانی دارند و با همین نسبت نیز در جهان خارج موجود شده‌اند.
- (۴) ذات‌اشیاء عالم پیش از وجود یافتن نسبت به وجود حالت ضرورت داشته است و به همین دلیل از عدم خارج شده و موجود گشته‌اند.

پیمانه

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۸۱. ۱. اینکه خورشید می‌درخشد، به این معنی است که ...

- (۱) میان خورشید و وجود رابطه‌ی امکانی از بین رفته و ضرورت برقرار شده است.
- (۲) خورشید واجب‌الوجود بالذات است و وجود واجب‌الوجود بالغیر است.
- (۳) مفهوم و ماهیت خورشید با وجود رابطه‌ی ضرورت داشته است.
- (۴) خورشید ذاتاً و ماهیتاً ارتباطی با وجود امکانی و وجود ضروری ندارد.

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۸۲. ۲. نسبت ممکن‌الوجود و ممتنع‌الوجود چگونه است؟

- (۱) تباین
- (۲) تساوی
- (۳) عموم و خصوص من وجه
- (۴) ممکن‌الوجود عام و ممتنع‌الوجود خاص

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۸۳. ۳. در کدام گزینه، دو ویژگی مذکور می‌توانند در یک موجود جمع شوند؟

- (۱) واجب‌الوجود بالغیر و ممکن‌الوجود بالذات
- (۲) ممکن‌الوجود بالذات و ممتنع‌الوجود بالذات
- (۳) واجب‌الوجود بالغیر و ممتنع‌الوجود بالذات
- (۴) واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر

۸۴. ۴. در کدام گزینه هر سه حالت «وجوب بالغیر»، «امتناع» و «امکان بالذات» نسبت به «وجود» به ترتیب قرار گرفته است؟

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

- (۱) باری تعالی - عدد فرد قابل تقسیم به ۲ - بهشت
- (۲) سیاره زمین - مثلث دایره - سیمرغ
- (۳) باری تعالی - سیمرغ - انسان موجود
- (۴) انسان موجود - سیمرغ - بهشت

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۸۵. ۵. فرض کنید انسانی متولد شده است. کدام گزاره در خصوص این انسان صدق نمی‌کند؟

- (۱) ماهیت این انسان ممکن‌الوجود است و امکانش از جانب ماهیتش است.
- (۲) این انسان واجب‌الوجود بالغیر است و وجوبش را از دیگری گرفته است.
- (۳) ماهیت این انسان ممکن‌الوجود است و امکانش را از دیگری گرفته است.
- (۴) برای این انسان ذاتی نیست که وجودش ضروری و ضرورتش از ناحیه خودش باشد.

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۸۶. ۶. ممکن‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر چه رابطه‌ای دارند؟

- (۱) تساوی
- (۲) تباین
- (۳) عموم و خصوص مطلق
- (۴) عموم و خصوص من وجه

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۸۷. ۷. وجود نداشتن برای واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر، به ترتیب ... است.

- (۱) امتناع ذاتی و امتناع بالغیر
- (۲) امتناع ذاتی و امتناع ذاتی
- (۳) امتناع بالغیر و امکان ذاتی
- (۴) ضرورت ذاتی و امتناع بالغیر

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۸۸. ۸. رابطه وجود با کدام مورد، ضروری است؟

- (۱) علت
- (۲) معلول
- (۳) واجب‌الوجود بالغیر
- (۴) ممکن‌الوجود بالغیر

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

۸۹. ۹. اگر تمایز وجود از ماهیت را نپذیریم، اساساً نمی‌توان ...

- (۱) موجود را به علت و معلول تقسیم نمود.
- (۲) موجود را به واجب و ممکن تقسیم نمود.
- (۳) رابطه در قضیه را به امکانی و ضروری تقسیم نمود.
- (۴) رابطه در قضیه را به ضروری و امتناعی تقسیم نمود.

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۹۰. ۱۰. در کدام گزینه ممتنع‌الوجود غیر ذاتی وجود ندارد؟
 (۱) شریک خداوند- رئیس جمهور فعلی ایران- اجتماع نقیضین
 (۲) مربع دایره- سیمرغ- انسان غول پیکر
 (۳) دیو- سیمرغ- شریک خداوند
 (۴) دیو- اجتماع نقیضین- ببر

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۹۱. ۱۱. کدام گزینه درباره شریک خداوند صحیح نیست؟
 (۱) واجب‌الوجود بالذات نیست.
 (۲) واجب‌الوجود بالغير است.
 (۳) ممتنع‌الوجود بالذات است.
 (۴) حمل وجود بر آن محال است.

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۹۲. ۱۲. اگر وجود برای چیزی ضروری نباشد، ...
 (۱) نمی‌تواند موجود شود.
 (۲) نمی‌تواند واجب‌الوجود شود.
 (۳) نمی‌تواند واجب‌الوجود بالغير شود.
 (۴) نمی‌تواند خود به خود واجب‌الوجود شود.

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۹۳. ۱۳. واجب‌الوجود بالذات در کدام مورد با واجب‌الوجود بالغير تفاوت دارد؟
 (۱) وجود برای واجب‌الوجود بالذات ضروری است؛ اما برای واجب‌الوجود بالغير ضروری نیست.
 (۲) وجود واجب‌الوجود بالذات از ناحیه خودش است؛ وجود برای واجب‌الوجود بالغير ضروری نیست.
 (۳) وجود واجب‌الوجود بالذات از ناحیه خودش نیست؛ ولی وجود واجب‌الوجود بالغير از ناحیه خودش است.
 (۴) وجود واجب‌الوجود بالذات از ناحیه خودش است؛ اما واجب‌الوجود بالغير وجودش را از دیگری می‌گیرد.

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۹۴. ۱۴. هر آنچه موجود است به ... تقسیم می‌شوند.
 (۱) ممکن‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغير
 (۲) واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغير
 (۳) واجب‌الوجود بالذات، واجب‌الوجود بالغير، ممتنع‌الوجود بالغير
 (۴) ممکن‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالذات و ممتنع‌الوجود بالذات

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۹۵. ۱۵. کدام مطلب درباره دستگاه فلسفی ملاصدرا درست نیست؟
 (۱) از برهان وجوب و امکان بهره برده است.
 (۲) بر اصولی از جمله اصل اصالت وجود مبتنی است.
 (۳) اصل وحدت تشکیکی وجود از اصول و مبانی‌اش محسوب می‌گردد.
 (۴) نسبت به دیگر برهان‌ها، با برهان وجوب و امکان سازگاری بیشتری دارد.

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۹۶. ۱۶. پایه و اساس برهانی که ابن‌سینا با عنوان برهان صدیقین برای اثبات وجود خدا بیان می‌کند، چه امکانی است؟
 (۱) امکان ذاتی
 (۲) امکان فقری
 (۳) امکان وجودی
 (۴) امکان خاص

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۲ و ۱۳)

۹۷. ۱۷. ملاصدرا برای اثبات وجود خدا به ... نگاه می‌کند و ... را نتیجه می‌گیرد.
 (۱) ذات‌اشیاء - نیازمندی‌اشیاء - وجود‌اشیاء - امکان‌ماهوی‌اشیاء
 (۲) ذات‌اشیاء - نیازمندی‌اشیاء - ماهیت‌اشیاء - امکان‌ماهوی‌اشیاء
 (۳) خود‌اشیاء - عین‌نیازمندی‌بودن‌اشیاء - ماهیت‌اشیاء - وجود‌اشیاء
 (۴) خود‌اشیاء - عین‌نیازمندی‌بودن‌اشیاء - ذات‌اشیاء - امکان‌ماهوی‌اشیاء

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۹۸. ۱۸. با توجه به بیان ملاصدرا، فقر موجودات بایستی به چه چیزی متصل باشد؟
 (۱) واجب‌بالذات
 (۲) غنی‌بالذات
 (۳) ممکن‌بالذات
 (۴) فقیر‌بالذات

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۹۹. ۱۹. ملاصدرا ... را به دو گونه ... و ... و ابن‌سینا ... را به دو گونه ... و ... تقسیم می‌کند.
 (۱) ماهیت - نیازمند - غیر وابسته - وجود - ممکن - واجب
 (۲) ماهیت - وابسته - بی‌نیاز - واجب‌الوجود - بالغير - بالذات
 (۳) وجود - غیر وابسته - نیازمند - واجب‌الوجود - بالذات - بالغير
 (۴) وجود - غنی‌بالذات - غیر وابسته - واجب‌الوجود - بالغير - بالذات

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۱۰۰. ۲۰. اگر استقلال ذاتی برخی از موجودات به‌جز غنی‌بالذات را بپذیریم، آنگاه کدام نظریه نفی می‌شود؟
 (۱) فقر وجودی
 (۲) فقر ماهوی
 (۳) امکان ذاتی
 (۴) امکان ماهوی

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۱.۰۱. کدام گزینه بر اساس نظریه امکان فقری صحیح است؟

- ۱) هر واقعیتی که در جهان موجود است، به یکی از این دو صورت است که یا از نظر وجودی وابسته است و یا غیر وابسته.
- ۲) اینکه موجودات جهان فقیر هستند و غنای ذاتی ندارند ما را به این نتیجه می‌رساند که کل جهان باید ذاتاً بی‌نیاز و غنی باشد.
- ۳) جهان هستی واقعیتی موجود است که وجودش جدای از خالق خود است ولی در عین حال کاملاً نیازمند به ذات او می‌باشد.
- ۴) جهان هستی صرفاً در وجود یافتن خود به خدا نیازمند است و از جهت پیدایش تعلق ذاتی به واجب‌الوجود دارد.

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۲.۰۲. کدام گزینه با امکان فقری ملاصدرا سازگاری ندارد؟

- ۱) نیازمندی سراسر وجود واقعیات هستی را فراگرفته است.
- ۲) حالت امکانی ماهیت، فقر و نیاز ذاتی آن را به ما نشان می‌دهد.
- ۳) فقر وجودی واقعیات، آنها را نیازمند به منبعی غنی‌الذات می‌کند.
- ۴) وابستگی ممکنات به غیر، گواهی از فقر وجودی آنها است.

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۳.۰۳. از نظر ملاصدرا وجود بر چند قسم است و این اقسام کدام‌اند؟

- ۱) دو قسم - وجود واجب و وجود ممکن
- ۲) دو قسم - وجود بی‌نیاز و وجود نیازمند
- ۳) سه قسم - وجود غیر وابسته و وجود وابسته و ماهیت
- ۴) سه قسم - وجود واجب و وجود ممکن و وجود ممتنع

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۴.۰۴. کدام گزینه درباره نظریه امکان فقری ملاصدرا صحیح نیست؟

- ۱) این نظریه با نظریه امکان ماهوی ابن‌سینا متفاوت است.
- ۲) در این نظریه، فقر در ذات موجودات است که آنها را به غیر، نیازمند کرده است.
- ۳) در این نظریه، با نظر به ماهیت اشیا و مشاهده حالت امکانی آن نسبت به وجود و عدم به وجود یک موجود غیر وابسته پی می‌بریم.
- ۴) در این نظریه، فقر و نیازی که در ذات موجودات است، باید به یک وجود غنی و غیر وابسته متصل گردد تا بتواند وجود پیدا کند.

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۵.۰۵. کدام گزینه از مهم‌ترین مبانی حکمت متعالیه است؟

- ۱) اصل علیت
- ۲) وحدت حقیقی وجود
- ۳) تشکیک در ماهیت
- ۴) اصل اصالت وجود

(مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۶.۰۶. کدام گزینه درباره «برهان وجوب و امکان» صادق است؟

- ۱) این برهان برای اولین بار توسط ملاصدرا مطرح شد.
- ۲) برهان وجوب و امکان همان برهان صدیقین ابن‌سینا است.
- ۳) برهان وجوب و امکان تنها مورد توجه فلاسفه مسلمان قرار گرفت.
- ۴) برهان وجوب و امکان اثبات می‌کند که موجودات به واجب و ممکن و ممتنع تقسیم می‌شود.

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۳ و ۱۴)

۷.۰۷. طبق دیدگاه ملاصدرا چه عاملی باعث می‌شود همه موجودات از بین بروند؟

- ۱) جهل و نادانی
- ۲) ظلم و ناعدالتی
- ۳) بروز اختلال در نظام علی و معلولی
- ۴) سلب عنایت وجود حقیقی و غنی‌الذات

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

۸.۰۸. بحث وجود رابطه امکانی میان ماهیات را نخستین بار در جهان اسلام و یونان باستان به ترتیب چه کسانی مطرح کردند؟

- ۱) فارابی - ارسطو
- ۲) ابن‌سینا - ارسطو
- ۳) ابن‌بحث را نخستین بار فارابی مطرح کرد و سابقه‌ای در یونان باستان ندارد.
- ۴) ابن‌بحث را نخستین بار ابن‌سینا مطرح کرد و سابقه‌ای در یونان باستان ندارد.

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

۹.۰۹. تبیین رابطه امکانی توسط ابن‌سینا مستقیماً مبتنی بر کدام یک از مباحث زیر است؟

- ۱) واقعیت داشتن جهان
- ۲) قابل شناخت بودن جهان
- ۳) مغایرت وجود و ماهیت
- ۴) علت و معلول

(مرتبط با متن صفحه ۱۱)

۱۰.۱۰. اگر حمل وجود بر ماهیت واقعی باشد، چه رابطه‌ای میان موضوع و وجود برقرار است؟

- ۱) رابطه امکانی
- ۲) رابطه وجوبی
- ۳) رابطه امتناعی
- ۴) هم رابطه امکانی قابل فرض است هم رابطه وجوبی

۱۱۱. ۱۱. رابطه میان وجود با موضوع، در کدام گزینه، با گزینه‌های دیگر متفاوت است؟

- (۱) شریک خدا
- (۲) عدد بی‌نهایت
- (۳) دریای جیوه
- (۴) اجتماع شب و روز

۱۱۲. ۱۲. از دیدگاه ابن‌سینا و پیروان او، ملاک نیازمندی موجودات جهان به واجب‌الوجود بالذات ناشی از چیست؟

- (۱) موجودات جهان چون واجب‌الوجود بالغیر هستند؛ نیازمند علت یا همان واجب‌الوجود بالذات هستند.
- (۲) موجودات جهان چون ذاتاً ممکن‌الوجود هستند؛ نیازمند علت یا همان واجب‌الوجود بالذات هستند.
- (۳) موجودات جهان چه واجب و چه ممکن، به واجب‌الوجود نیازمند هستند.
- (۴) تساوی ماهیت‌ها نسبت به وجود و عدم برای خروج ماهیت از آن حالت تساوی کافی است.

۱۱۳. ۱۳. تفاوت نگاه ملاصدرا و ابن‌سینا در زمینه نیازمندی موجودات در کدام عبارت به درستی ذکر نشده است؟

- (۱) نوع نگاه ملاصدرا متمرکز است بر خود واقعیت موجود، نه ماهیت و حالت امکانی آن.
  - (۲) در حالی که ابن‌سینا نیازمندی را در قبل از وجود جست‌وجو می‌کند، ملاصدرا این نیازمندی را در آنچه موجود است می‌کاود.
  - (۳) مبانی فکری ملاصدرا و ابن‌سینا در مورد وجود و ماهیت باعث تفاوت دیدگاه این دو متفکر در این زمینه شده است.
  - (۴) ابن‌سینا با طرح امکان ذاتی موجودات، نیازمندی موجودات را بعد از پیدایش به شکل محسوس‌تری تبیین می‌کند.
۱۱۴. ۱۴. تحلیل ابن‌سینا در مورد ملاک نیازمندی موجودات به تقسیم ... و تحلیل ملاصدرا به تقسیم ... منجر می‌شود.

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۲ و ۱۳)

- (۱) واجب‌الوجود - وجود
- (۲) وجود - واجب‌الوجود
- (۳) ممکن‌الوجود - وجود
- (۴) واجب - ممکن

۱۱۵. ۱۵. سیر اثبات واجب‌الوجود توسط ابن‌سینا از ... به ... است ولی سیر اثبات خداوند توسط ملاصدرا از ... به ... است.

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۲ و ۱۳)

- (۱) ممکن‌الوجود بالذات - واجب‌الوجود بالذات - وجودهای نیازمند - وجود بی‌نیاز
- (۲) واجب‌الوجود بالذات - ممکن‌الوجود بالذات - وجود وابسته - وجود غیر وابسته
- (۳) واجب - ممکن - امکان فقری - واجب‌الوجود بالغیر
- (۴) ممکن‌الوجود بالغیر - واجب‌الوجود بالذات - وجود وابسته - وجود بی‌نیاز

۱۱۶. ۱۶. برهان ابن‌سینا در اثبات واجب‌الوجود در اروپا تحت چه عنوانی و توسط کدام فیلسوف مسیحی گسترش یافت؟

- (۱) برهان وجوب و امکان - آلبرت کبیر
- (۲) برهان صدیقین - راجر بیکن
- (۳) برهان وجوب و امکان - توماس آکوئیناس
- (۴) برهان صدیقین - توماس آکوئیناس

۱۱۷. ۱۷. کدام عبارت ارتباط مفهومی بیشتری با دستگاه فلسفی ملاصدرا دارد؟

- (۱) چرخ با این اختران نغز و خوش و زیباستی / صورتی در زیر دارد آنچه در بالاستی
- (۲) که تا دانی که در هر ذره خاک / یکی نوری است تابان گشته، زان پاک
- (۳) گر اندیشه کنی از راه بینش / به عشق است ایستاده آفرینش
- (۴) از سخن پُر دُر مکن همچون صدف هر گوش را / قفل گوهرساز، یاقوت زمرّدپوش را

۱۱۸. ۱۸. رابطه میان موضوع و وجود برای ماهیاتی که موجود هستند، چگونه است؟

- (۱) حتماً ضروری است.
- (۲) می‌تواند امکانی باشد.
- (۳) ممکن است ضروری باشد یا نباشد.
- (۴) چه آن ماهیت موجود شده باشد یا موجود نشده باشد، حتماً امکانی است.

۱۱۹. ۱۹. به ترتیب رابطه میان دو مفهوم «واجب‌الوجود بالغیر و ممکن‌الوجود بالذات» و «ممتنع‌الوجود بالغیر و ممکن‌الوجود بالذات» در نسبت‌های

(مرتبط با متن صفحه ۱۲)

چهارگانه چیست؟

- (۱) تباین - عموم و خصوص من‌وجه
- (۲) عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص مطلق
- (۳) تباین - عموم و خصوص مطلق
- (۴) عموم و خصوص مطلق - عموم و خصوص من‌وجه

۱۲۰. ۲۰. مثال‌های «ممكن‌الوجود بالغیر و ممتنع‌الوجود بالغیر» به ترتیب در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

- (۱) ممکن‌الوجود بالغیرنداریم - ققنوس
- (۲) انسان - شریک خدا
- (۳) درخت - سیمرغ
- (۴) ممکن‌الوجود بالغیر نداریم - شریک خدا

۱۲۱. ۱. آن که وجودش از ناحیه غیر، ضروری شده باشد، ... و آن که امتناع وجودش از ناحیه غیر باشد، ... است. (مرتبط با متن صفحه ۱۲)

- (۱) واجب‌الوجود بالغیر - ممتنع‌الوجود بالغیر
- (۲) ممکن‌الوجود بالذات - ممتنع‌الوجود بالذات
- (۳) واجب‌الوجود بالغیر - ممتنع‌الوجود بالذات
- (۴) ممکن‌الوجود بالذات - ممتنع‌الوجود بالغیر

۱۲۲. ۲. اگر ماهیتی را در نظر بگیریم اما آن را در جهان نیابیم، معلوم می‌شود که ... (مرتبط با متن صفحه ۱۲)

- (۱) این ماهیت هنوز نسبت به وجود و عدم در حالت تساوی است. مانند: سیمرغ.
- (۲) علتی ایجابی و ایجادى آن موجود نیست و به محض وجود علت پا به عرصه وجود می‌گذارد. مانند: اجتماع نقیضین.
- (۳) حتماً ماهیتی است که حمل وجود بر آن ممتنع و محال است. مانند: شریک خدا.
- (۴) آن ماهیت از حالت تساوی خارج شده و به جای وجود یافتن، معدوم شده است.

۱۲۳. ۳. رابطه میان وجود با «خداوند، انسان، شریک خداوند، سیمرغ، اجتماع ضدین» در کدام گزینه به درستی ذکر شده است؟

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) ضروری - امکانی - امتناعی - امکانی - امتناعی
- (۲) وجوبی - ضروری - امتناعی - امتناعی - امتناعی
- (۳) ضروری - امکانی - امتناعی - امتناعی - امکانی
- (۴) وجوبی - امکانی - ضروری - امتناعی - امکانی

۱۲۴. ۴. بین موضوع و محمول قضایای «ارتفاع و میانه مثلث یکی است»، «مجموع دو ضلع مثلث بزرگ‌تر از ضلع سوم است.» و «مجموع زوایای مثلث سه قائمه است.» به ترتیب چه رابطه‌ای وجود دارد؟

(آزمون کانون ۲۲ آبان ۹۴ - مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) امتناعی - واجب و ضروری - امکانی
- (۲) امکانی - امتناعی - واجب و ضروری
- (۳) واجب و ضروری - امتناعی - امکانی
- (۴) امکانی - واجب و ضروری - امتناعی

۱۲۵. ۵. با توجه به مفاهیم «ضرورت»، «امکان» و «امتناع»، کدام عبارت نادرست است؟ (آزمون کانون ۲۲ آبان ۹۴ - مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) واجب‌الوجود تنها یک مصداق در عالم خارج دارد.
- (۲) همه آن چه در عالم خارج وجود ندارد، ممتنع‌الوجود است.
- (۳) ممتنع‌الوجود هیچ مصداقی در عالم خارج ندارد.
- (۴) همه ماسوی الله، ذاتاً ممکن‌الوجودند.

۱۲۶. ۶. رابطه‌ای که می‌توان آن را هم به نحو ایجابی و هم به نحو سلبی ملاحظه کرد، چه نام دارد؟ چه ویژگی‌هایی دارد؟ مثال آن کدام است؟ (آزمون کانون ۲۰ فروردین ۹۵ - مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) امکانی - عقل نه ناگزیر از قبول آن است و نه نفی آن - ارتفاع و میانه مثلث یکی است.
- (۲) امکانی - عقل ناگزیر از قبول آن است و نه نفی آن - ارتفاع و میانه مثلث متساوی‌الساقین یکی است.
- (۳) امتناعی - عقل همواره از تصدیق آن امتناع می‌ورزد. - مجموع زوایای مثلث سه قائمه است.
- (۴) امتناعی - عقل همواره از تصدیق آن امتناع می‌ورزد. - مجموع زوایای مثلث دو قائمه است.

۱۲۷. ۷. هرگاه نسبت «دایره مستطیل و دریای جیوه و آخرت و خداوند و انسان» را با وجود درنظر آوریم، به ترتیب، ذاتاً چه قسم وجودی خواهند بود؟ (آزمون کانون ۲۱ آبان ۹۵ - مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- (۱) امکانی - امکانی - وجوبی - وجوبی - وجوبی
- (۲) امتناعی - امکانی - امکانی - وجوبی - وجوبی
- (۳) ممتنع‌الوجود - ممکن‌الوجود - ممکن‌الوجود - واجب‌الوجود - ممکن‌الوجود
- (۴) ممکن‌الوجود - ممتنع‌الوجود - واجب‌الوجود - واجب‌الوجود - واجب‌الوجود

۱۲۸. ۸. مفاد کدام عبارت، در رابطه با نظریه امکان ذاتی درست است؟ (آزمون کانون ۵ آذر ۹۵ - مرتبط با متن صفحه ۱۱)

- (۱) با امکان ذاتی، وجود یا عدم برای ماهیت تعیین می‌گردد.
- (۲) امکان ذاتی هرگز از ماهیت جدا نمی‌شود.
- (۳) امکان وجود چیزی در آینده، بدون اعتبار گذشته و حال، در امکان ذاتی نهفته است.
- (۴) ممکن‌الوجود بودن، صفتی جدایی‌ناپذیر از شیء است که با وجود و عدم، تساوی زمانی دارد.

۱۲۹. ۹. مفاد کدام عبارت در رابطه با اقسام سه‌گانه وجودی درست است؟ (آزمون کانون ۱۹ آذر ۹۵ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ تا ۱۲)

- (۱) شناخت واقعیات، در قالب قضیه‌هایی با موضوعات و محمول‌های گوناگون امکان‌پذیر است.
- (۲) حمل وجوبی مفهوم وجود بر موضوع، تنها در یک مورد امکان‌پذیر نیست.
- (۳) تنها یک نوع واجب‌الوجود می‌توان متصور شد و آن هم خداست.
- (۴) واقعیات این جهان، قبل از موجود شدن، تماماً نسبت مساوی با وجود و عدم دارند.

(آزمون کانون ۲۴ دی ۹۵ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ تا ۱۲)

۱۳۰. ۱۰. با توجه به بحث وجوب، امکان و امتناع، کدام گزینه درست است؟
- (۱) معنی ممتنع‌الوجود بودن این است که محال است ممکن شود.
  - (۲) نسبت بین ماهیت و وجود آن یا ضرورت است و یا عدم ضرورت.
  - (۳) در رابطه امکانی، یک ضرورت از موضوع سلب می‌شود.
  - (۴) مفهوم وجود در ذهن، قهراً صفت امتناع را نمی‌پذیرد.

(آزمون کانون ۱۹ خرداد ۹۶ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۱۳۱. ۱۱. کدام گزینه درست است؟
- (۱) ممکن‌الوجود هیچ‌گاه نمی‌تواند علت وجودی چیزی باشد.
  - (۲) محمول وجود هرگز عارض بر ممکن‌الوجود نیست.
  - (۳) حکماً در رابطه با واقعیت اشیا، دو قسم رابطه بین موضوع و محمول در نظر می‌گیرند.
  - (۴) دایرهٔ مصادیق ممتنع‌الوجود و واجب‌الوجود یکسان نیست.

(آزمون کانون ۱۹ آبان ۹۶ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ تا ۱۲)

۱۳۲. ۱۲. کدام عبارت درست است؟
- (۱) تنها رابطهٔ امتناعی، همان «شریک‌الباری هست» است.
  - (۲) «جنین» یک ممتنع‌الوجود است، زیرا هنوز به مرحلهٔ وجود نرسیده است.
  - (۳) در رابطهٔ امکانی، عقل نه ناگزیر از پذیرش رابطه است و نه انکار آن.
  - (۴) مجموعهٔ روابط وجوبی، امکانی و امتناعی از ابداعات حکمت مشاء است.
۱۳۳. ۱۳. امکان ذاتی عبارت است از این‌که شیء به حسب ... و ... خویش، نه ... داشته باشد و نه ... .

(آزمون کانون ۳ آذر ۹۶ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

- (۱) ذات - وجود - ضرورت وجود - امتناع عدم
(۲) ماهیت - وجود - ضرورت وجود - امتناع وجود
(۳) ذات - ماهیت - امتناع وجود - ضرورت وجود
(۴) ذات - ماهیت - امتناع وجود - ضرورت عدم

۱۳۴. ۱۴. طبق بحث وجوب، امکان و امتناع وجود در فلسفهٔ اسلامی، کدام گزینه صحیح است؟

(آزمون کانون ۱۸ آبان ۹۷ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ تا ۱۲)

- (۱) موضوع قضایای مربوط به واقعیت اشیا، لزوماً واجب یا ممکن‌الوجود است.
- (۲) حمل مفهوم وجود بر برخی ممکنات، گاهاً منجر به قضایای کاذب می‌شود.
- (۳) مصادیق رابطهٔ امکانی با وجود، برخلاف دو حالت دیگر این رابطه، متعدّدند.
- (۴) تمامی اشیائی که با حواس خود درک می‌کنیم، ذاتاً ممکن‌الوجود نیستند.

۱۳۵. ۱۵. در کدام‌یک از گزینه‌های زیر به دو ممکن‌الوجود و یک ممتنع‌الوجود اشاره شده است؟

(آزمون کانون ۱۸ آبان ۹۷ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ و ۱۱)

- (۱) فرشته - آتش - جادوگر
(۲) دیو - مربع پنج ضلعی - لباس
(۳) خرس پرنده - خدا - اژدها
(۴) انسان - شریک‌الباری - مثلث مربع

(آزمون کانون ۳۱ خرداد ۹۸ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ تا ۱۲)

۱۳۶. ۱۶. با توجه به بحث تقسیم وجود می‌توان گفت ...

- (۱) امر واجب‌الوجود می‌تواند فرض معدوم شدن را بپذیرد.
- (۲) امر ممکن‌الوجود نمی‌تواند سابقهٔ وجودی نداشته باشد.
- (۳) قوانین تجربی می‌توانند با موجود شدن یک ممکن‌الوجود نقض شوند.
- (۴) امکان تصور بی‌شمار مفهوم ممتنع‌الوجود وجود ندارد.

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ و ۱۱)

۱۳۷. ۱۷. به ترتیب دربارهٔ رابطهٔ بین وجود و ماهیت در «ممتنع‌الوجود» و «ممکن‌الوجود» چه می‌توان گفت؟

- (۱) می‌تواند به نحو سلبی ملاحظه شود - می‌تواند هم ایجابی باشد و هم سلبی.
- (۲) حتمی و اجتناب‌ناپذیر است - می‌تواند به نحو ایجابی ملاحظه شود.
- (۳) همواره رابطه‌ای سلبی است - امکان قبول یا نفی آن توسط عقل هست.
- (۴) عقل خلاف آن را قبول نمی‌کند - همواره سلبی در نظر گرفته می‌شود.

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

۱۳۸. ۱۸. در مورد رابطهٔ کدام‌یک از ماهیات زیر با وجود، نمی‌توان به طور حتمی قضاوت کرد؟

- (۱) شریک خدا (۲) مستطیل مثلث (۳) دریای خون (۴) واجب‌الوجود

(مرتبط با متن صفحه ۱۰)

۱۳۹. ۱۹. در کدام گزینه هر سه مورد از لحاظ وجوب، امکان یا امتناع وجود یکسان هستند؟

- (۱) شریک‌الباری - مثلث دایره - درخت
(۲) خدا - فرشتگان - آخرت
(۳) ماه - حیوان - خالق جهان
(۴) انسان - میوه - کرهٔ زمین

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ و ۱۱)

۱۴۰. ۲۰. در رابطه با موجودات عالم طبیعت می‌توان گفت ...

- (۱) واجب‌الوجود بالذات هستند مانند میز، درخت، حیوان
(۲) واجب‌الوجود بالذات یا ممکن‌الوجودند مانند درخت، آب، اژدها
(۳) ممکن‌الوجودند مانند خورشید، فرشتگان، کوه
(۴) همگی ممکن‌الوجودند مانند انسان، حیوان، خاک

(مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

- ۱) حتماً زمانی بوده که وجود نداشته است.
- ۲) به حسب ذات خویش نه ضرورت عدم دارد و نه ضرورت وجود.
- ۳) صرف‌نظر از گذشته، در زمان حال امکان ذاتی دارد.
- ۴) واقعیت او نسبت به وجود و عدم تساوی دارد.

(آزمون کانون ۲۸ اردیبهشت ۹۷ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۳ و ۱۴)

۱۴۱. ۱. در رابطه با ممکن‌الوجود کدام عبارت درست است؟

- ۱) از ثمره‌های عالی بحث اصالت ماهیت است.
- ۲) معلولیت موجودات، ناشی از شدت ماهیت آنهاست.
- ۳) جهان هستی یکپارچه نیاز و تعلق به ذات الهی است.
- ۴) متکلمان نظریه فقر وجودی را در باب ملاک نیازمندی معلول به علت مطرح کرده‌اند.

(آزمون کانون ۳۰ فروردین ۹۸ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۲ تا ۱۴)

۱۴۳. ۳. کدام گزینه در رابطه با نظریه فقر وجودی ملاصدرا نادرست است؟

- ۱) این نظریه بدون پذیرش تشکیک وجودی بی‌معناست.
- ۲) غنی‌بالذات هر موجودی است که وجود برای ذاتش واجب شده است.
- ۳) این نظریه حقیقاً واقعیت یعنی وجود و هستی موجودات را مستقل نمی‌داند.
- ۴) خداوند هم علت ایجاد و هم علت باقی ماندن جهان هستی است.

(کنکور سراسری ۹۴ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۰ و ۱۱)

۱۴۴. ۴. با توجه به بحث «وجوب، امکان، امتناع» کدام عبارت نادرست است؟

- ۱) هر ماهیتی ممکن‌الوجود است.
- ۲) هیچ واقعیتی ممتنع‌الوجود نیست.
- ۳) ممتنع‌الوجود مانند واجب‌الوجود یک مصداق بیشتر ندارد.
- ۴) همه واقعیات ذاتاً یا ممکن‌الوجودند و یا واجب‌الوجود.

(کنکور خارج از کشور ۹۶ - مرتبط با متن صفحه‌های ۱۱ و ۱۲)

۱۴۵. ۵. کدام عبارت مفهوم «ممتنع‌الوجود» را دقیق‌تر توضیح داده است؟

- ۱) مفهومی که تصور آن غیر ممکن است.
- ۲) آن‌چه که حمل هستی بر آن ممکن نیست.
- ۳) چیزی که هرگز وجود نداشته و نخواهد داشت.
- ۴) آن‌چه که فقط وجود خیالی یا فرضی داشته باشد.

(کنکور سراسری ۹۸ - مرتبط با متن صفحه ۱۰)

۱۴۶. ۶. کدام مورد، ممتنع‌الوجود است؟

- ۱) اسب آتش‌خوار
- ۲) انسان هفت‌سر بالدار
- ۳) دایره منتظم‌الاضلاع
- ۴) فیلی به اندازه مورچه

(کنکور سراسری ۹۷ - مرتبط با متن صفحه ۱۳)

۱۴۷. ۷. کدام عبارت، اساس تفاوت نظر ملاصدرا و ابن‌سینا را در بحث ملاک نیاز به علت، بیان می‌کند؟

- ۱) امکان، چیزی جز فقر و نیاز نیست.
- ۲) ملاک نیازمندی در خود وجود است.
- ۳) ریشه اصلی نیازمندی، معلولیت یک موجود است.
- ۴) فقط وجود می‌تواند ماهیت را از حالت تساوی خارج کند.

(کنکور خارج از کشور ۹۵، با تغییر - مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۱۴۸. ۸. کدام عبارت، دیدگاه ابن‌سینا را در باب «ملاک نیاز به علت» بیان می‌کند؟

- ۱) موجودات می‌توانند باشند یا نباشند، پس ایجاد کننده داشته‌اند.
- ۲) واجب‌الوجود قدیم زمانی است و در نتیجه به علت نیازمند نیست.
- ۳) اگر چیزی همیشه وجود داشته باشد، نمی‌تواند نیازمند علت باشد.
- ۴) موجودات چه مجرد باشند و چه مادی، حادث‌اند، پس به واجب‌الوجود نیازمندند.

(کنکور سراسری ۸۸، با تغییر - مرتبط با متن صفحه ۱۲)

۱۴۹. ۹. طرح «نیاز ذاتی معلول به علت» اصطلاح مطرح شده از سوی ... برای تبیین ... است.

- ۱) ابن‌سینا - ضرورت تقدم وجوب بر وجود
- ۲) ملاصدرا - ضرورت تقدم وجوب بر وجود
- ۳) ملاصدرا - ملاک نیازمندی معلول به علت
- ۴) ابن‌سینا - ملاک نیازمندی معلول به علت

۱۵۰. ۱۰. محمول واحدی که بر همه‌ی موضوعات و مفاهیم گوناگون حمل می‌شود و انسان را قادر به تألیف قضایای گوناگون می‌کند، ... است و در

عرصه اندیشه فلسفه اسلامی، رابطه موضوع با محمول عبارت‌اند از ... ، ... و ... (کنکور خارج از کشور ۸۷، با تغییر - مرتبط با متن صفحه ۱۰)

- ۱) وجود - وجوب - امکان - امتناع
- ۲) ماهیت - وجوب - امکان - امتناع
- ۳) وجود - واجب - ممکن - ممتنع
- ۴) ماهیت - واجب - ممکن - ممتنع